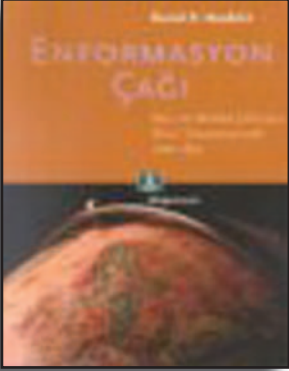

ENFORMASYON ÇAĞI: AKIL VE DEVRİM ÇAĞINDA BİLGİ TEKNOLOJİLERİ 1700-1850

Yazar:
Daniel R. Headrick/KİTAP
YAYINEVİ

Günlük hayatta bazı olguları sanki önceden de hep bugünkü haliyle varolmuş, başka halde varolması da olasılık dışındaymış gibi görürüz. Sözlükler ve ansiklopediler alfabetik sıradadır. Zaten başka türlü de olamaz diye düşünürüz. Oysa, 'Akıl ve Devrim Çağı'nın (1700-1850) başlıca özelliklerinden biri şu iki görüş

arasındaki gerilim olmuştur: Ansiklopediler belli bir enformasyona kolay erişim amacıyla mı tasarlanacak yoksa temel hedef okuru eğitmek mi olacak? İlki için alfabetik, ikincisi için tematik bir düzenleme gerekiyor.

Bütünsel bilgi ile etkin bir biçimde enformasyon arama-bulma arasındaki gerilim bugüne, HTML'ye dek sürüyor. Şimdi ikisi bir arada. Hatta alfabetik sıralamaya bile gerek yok çoğu zaman. 'Bul' diyorsunuz ve buluyorsunuz. Okurken, bütünsel bir bilgiye sahip olmak için fark ediyorsunuz ki başka konuları da bilmeniz gerekiyor. Bağlantıya tıklıyorsunuz, sonra bir diğerine ya da "geri" düğmesine tıklayarak ana konuya dönüyorsunuz.

Daniel R. Headrick de "ENFORMASYON ÇAĞI: Akıl ve Devrim Çağında Bilgi Teknolojileri(1700-1850)" adlı kitabında "geri" düğmesine tıklayarak bizi geçmişe götürüyor. Yazar, bugün dillerden düşürülmeyen "Enformasyon Devrimi"nin yeni bir olgu olmadığından hareket ederek tarihin derinliklerine uzanıyor.

Enformasyon Devrimi, bilim devriminin hemen ardından ortaya çıkıyor. Bunda bilgiye artan iştahın yanında, bilginin insanlığı geliştireceğine olan güçlü inanç da etkin. Enformasyon Devrimi, Aydınlanma ve Romantizmin kültürel devrimlerinin, Avrupa'yı ve Amerika'yı sarsan siyasi devrimlerin ve sanayi devriminin doğrudan bir ürünü ve bunların, özellikle de sanayi devriminin önemli dinamiklerinden.

İşte Headrick, her şeyi sayma, nicelendirme ve elde

edilen rakamı tahlil etme şeklinde boy gösteren bu devrimi tarihsel bir perspektifle inceliyor, bugünün geçmişe bağlantısını kuruyor.

Kitap, yedi bölümden oluşuyor. İlk bölümde, başta da belirttiğimiz gibi enformasyon devriminin yeni bir olgu olmadığını göstermeye çalışıyor. Enformasyonun tanımını ve ayırt edici yanlarını ortaya koyuyor. İkinci bölümde, bilim dili örneğinden yola çıkarak enformasyonun düzenleme ve sınıflandırma sistemleri ele alınmakta. Üçüncü bölümde ise enformasyonun dönüştürülmesinin bir aracı olarak istatistik inceleniyor. Dördüncü bölümde bilgisayar grafikleri ile günümüzde çarpıcı haller alan harita ve grafiklerin sergileme işlerinin doğuşu vurgulanmakta. Beşinci bölümde veritabanı sistemlerinin ve html'nin kulağını çınlatıyor yazar ve enformasyonun saklanması ve gerektiğinde bulmak için iki sistemi, sözlükleri ve ansiklopedileri inceliyor. Sonraki bölüm Internet'in atalarına ayrılmış: Posta sistemi ve telgraf. Yazar, savaşlardan ve ticaretten kaynaklı dünyanın uzak bölgelerinde meydana gelen olaylar hakkında bilgi edinme arzusunun, harekete geçirici özelliğini vurgularken insan ister istemez Internet'in doğuşunu ve gelişimini anımsıyor. Moliere 'Kibarlık Budalası'ndan bir alıntıyla, "Bakin hele, kırk yıldır düzyazıyla konuşmuşum da, haberim yokmuş", başlayan son bölüm yazarın şu sözleriyle bitiyor:

"Ben tarihe bugünden bakmayı tercih ediyorum, çünkü tarihçinin görevi geçmişi bugünün ışığında, günümüzü de geçmişin ışığında değerlendirmektir. Sanayi Devrimi "1840"larda keşfedilmiştir (yani adı konmuştur); toplumsal tarihin başlangıcı 1930'lar, feminist ve toplumsal cinsiyet tarihininki 1970'ler, çevre tarihininki 1980'lerdir. Şimdi bir enformasyon çağında yaşadığımıza göre, buraya nasıl geldiğimiz anlamamız gerekir. Moliere muhtemelen şöyle derdi: "Belki atalarımız da bir enformasyon çağında yaşadılar- farkında olmadan"

Internet'i ve dijital devrimi saygıyla selamlıyoruz. Ancak Yeni Çağ, geçmişin ışığı, bugünün pratiği ve geleceğin düşü ile şekillenecek. Kitap, geçmişe ışık tutup sürekliliği anlamamızı sağlıyor. Bize de varolanı değiştirmek kalıyor.

izlem GÖZÜKELEŞ